

ЕТИМОЛОГІЧНА РОЗВІДКА ЛЕКСИЧНОЇ НОМІНАЦІЇ КОНЦЕПТУ "GELD"

Етнокультурна специфіка представлення того чи іншого концепту може бути виявленою шляхом аналізу відповідних лексичних та фразеологічних груп, зіставленням ціннісних міркувань, стереотипів поведінки, зафіксованих у значеннях слів, сталих виразах, прецедентних текстах. Як допоміжний засіб вивчення домінантних концептів, на думку В. І. Карасика, може використовуватись внутрішня форма слова [3, с. 44-46].

Концепт, як динамічне утворення, має комплекс характеристик, з яких певні характеристики стають актуальними в різні періоди існування цього концепту [4, с. 163]. Внутрішню форму, спосіб, яким в існуючому слові представлено попереднє слово, визначається за допомогою етимологічного аналізу. Завдяки етимології можна зрозуміти послідовність становлення семантичних ознак концепту, особливо у тих випадках, коли під час історичних змін в семантиці певні ланцюжки розвитку семантики випали та в її сучасному вживанні не фіксуються [6, с. 102].

Семантика будь-якої лексеми містить "культурну пам'ять" [1, с.17-23], що дозволяє розширити розуміння вербалізованого концепту не лише як когнітивної структури, закодованої у мові, але і як "згустка культури". Окрім цього, етимологія визнається передісторією, або дописемною історією концепту [2, с. 5].

У багатьох етимологічних словниках зазначається, що спільногерманське слово "*gelt*" означало першочергово "*kultische oder rechtliche Einrichtung, Abgabe*". У середньовісній німецькій слово "*gelt*" означало "*Bezahlung, Ersatz, Vergütung, Einkommen, Rente, Zahlung; Schulforderung; Wert, Preis; Zahlungsmittel*", в той час як в давньовісній німецькій це слово мало значення лише "*Zahlung, Lohn, Vergeltung*". Споріднене давньосаксонське слово "*geld*" значило "*Zahlung, Lohn, Vergeltung*". У готській мові слово "*gild*" мало схоже значення "*Steuer, Zins*". Під давньоанглійським "*gield*" розуміли "*Opfer, Kult, Zahlung, Tribut*", а давньоісландське слово "*gejald*" означало "*Lohn, Strafe*" [6, с.347-349].

Отже, спочатку значення лексеми *Geld* використовувалось у релігійно-правовій сфері. Класичне, загальноживане значення "*geprägtes Zahlungsmittel*" з'являється в німецькій мові лише в XIV. Лексикографічні джерела сучасної німецької мови транслюють наступну дефініцію досліджуваного концепту:

1. (ohne Plural) vom Staat herausgegebenes Mittel zum Zahlen in Form von Münzen und Banknoten, die man dazu benutzt, um etwas zu kaufen, oder die man bekommt, wenn man etwas verkauft. [8, с. 543]
2. (Plural) (zu einem bestimmten Zweck zur Verfügung gestellte) größere Geldsumme. [7, с. 326]

Компонентний аналіз наведених дефініцій показує, що зміст поняття та його об'єм виявляють наступні семи:

- форма існування (монети та банкноти);

- функція (засіб платежу, міра вартості при купівлі–продажу);
- кількість (сума).

Наявність різних дефініцій у словниках свідчить про те, що зміст концепту до кінця не можна виміряти. Кожне слово репрезентує лише частину концептуальних характеристик, які мають значення для комунікації. Та проаналізувавши базові лексеми-репрезентанти концепту GELD можна констатувати характерні риси означеного концепту та його диференційні ознаки, які є експлікованими в словникових дефініціях. Так, понятійна складова досліджуваного концепту об'єктивується за допомогою наступних семантичних компонентів: *Summe, Kapital, Finanzen, Geldmittel, Vermögen. Reichtum*. Визначений етимологічний шар є складовою частиною змістовного мінімуму концепту.

Таким чином, етимологічна розвідка свідчить, що в німецькій мові не збереглися первинні лексеми для означення концепту GELD, але з'явилися інші, більш численні, які, в свою чергу, надали нових ознак до його структури.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Бабушкин А. П. Типы концептов в лексико-фразеологической семантике языка / А. П. Бабушкин. – В.: Изд-во Воронеж. ун-та, 1996. — 103 с.
2. Воркачев С. Г. Концепт как "зонтиковый термин" // Язык, сознание, коммуникация / С. Г. Воркачев. – Вып. 24. – М., 2003. – С. 5–12.
3. Карасик В. И. Этноспецифические концепты / В. И. Карасик, О. Г. Прохвачева, Я. В. Зубкова, Э. В. Грабарова // Иная ментальность. – М.: Гнозис, 2005. – С. 8–101.
4. Карасик В. И. Языковой круг: личность, концепты, дискурс / В.И. Карасик. – Волгоград : Перемена, 2002. – 480 с.
5. Попова З. Д. Очерки по когнитивной лингвистике / З. Д. Попова, И.А. Стернин. – Воронеж: Истоки, 2003. – 191 с.
6. Duden. Das Herkunftswörterbuch: Etymologie der deutschen Sprache. Die Geschichte der deutschen Wörter bis zur Gegenwart. Berlin: Bibliographisches Institut, überarb. Aufl. 4 (20. Oktober 2006). □ 960 S.
7. Duden – Deutsches Universalwörterbuch / Hrsg. von G. Drosdowski. – Mannheim, Leipzig, Wien, Zürich: Dudenverlag, 1989. – 1816 S.
8. Langenscheidt Großwörterbuch Deutsch als Fremdsprache / Hrsg. von Prof. Dr. Götz, Haensch, Wellmann. – Berlin, München: Langenscheidt Verlag, 2008, – 1307 S.